

**VEERTIG
PRAKTIJKVOORBEELDEN
UIT HET MKB**

**MAATSCHAPPELIJK
VERANTWOORD
ONDERNEMEN**

Wie werkten mee aan deze waaier?

Teksten

Yvette van Dok
(Stichting Yente)

Ina Oostrom
(Stichting Yente)

Eindredactie

Paula Huisman
(COS Oost Brabant)

Harrie Oostrom
(COS West en Midden Brabant)

Editing

Margot Bouwens
(Bouwens Tekst)

Correcties

Gertjan van Broekhoven
(COS West en Midden Brabant)

Illustraties

Louise Donjacour
(COS West en Midden Brabant)

Vormgeving

Louise Donjacour
(COS West en Midden Brabant)

Uitgave maart 2007

Waarom een waaier over maatschappelijk verantwoord ondernemen?

Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) is een begrip geworden dat iedereen intussen wel kent. Het gaat over een manier van ondernemen die gericht is op een goede balans tussen maatschappij (People), milieu (Planet) en economische resultaten (Profit). MVO is een onderwerp dat steeds actueler wordt. Ook het kabinet zet de komende jaren in op een duurzame leefomgeving en duurzame productie.

Hoe ondernemers uit het midden- en kleinbedrijf op een duurzame wijze hun bedrijfsvoering kunnen invullen, is niet altijd even duidelijk. Uit onderzoek door het ministerie van Economische Zaken blijkt dat driekwart van de bedrijven, die aan de slag willen met MVO, dit zonder ondersteuning doen (van het kleinbedrijf zelfs 87%). Terwijl er een ruim aanbod is van organisaties die instrumenten aanbieden om maatschappelijk verantwoord ondernemen in de bedrijfsvoering te integreren.

Het MKB heeft behoefte aan praktijkvoorbeelden, checklists en verwijzingen naar organisaties die actief zijn op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen. Om aan deze behoefte te voldoen hebben COS Oost Brabant, COS West en Midden Brabant en Stichting Yente deze waaier ontwikkeld.

De voorbeelden in deze waaier laten zien dat er mogelijkheden te over zijn.

Dus ... laat u inspireren en kom tot een idee waar u verder mee kunt!

Welke dimensies zijn van belang bij duurzaam ondernemen?

Drie dimensies zijn van belang bij duurzaam ondernemen: economische welvaart, milieukwaliteit en sociale rechtvaardigheid, ook wel aangeduid met de drie trefwoorden People, Planet, Profit of kortweg Triple P.

Profit gaat over het financiële rendement van een bedrijf, een belangrijke voorwaarde om voort te bestaan.

De dimensie People heeft betrekking op alle mensen binnen en buiten het bedrijf. Het gaat over de mensen die betrokken zijn bij de productie in de gehele productieketen, de consumenten en de mensen in de omgeving van het bedrijf.

De dimensie Planet gaat over de effecten die de hele productieketen heeft op het milieu.

People en Planet zijn de bepalende factoren die het kader aangeven waarbinnen de Profit gerealiseerd mag, en ook kan, worden. Gestreefd moet worden naar een goede balans waarbinnen alle dimensies tot hun recht komen.

Wat is maatschappelijk verantwoord ondernemen?

Maatschappelijk verantwoord ondernemen, in het kort MVO, is al lang geen modeverschijnsel meer, maar wordt daarentegen steeds meer gezien als een belangrijke vereiste bij de uitoefening van een onderneming.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen is dynamisch en heeft betrekking op de gehele bedrijfsvoering van organisaties en op hun omgeving, waaronder personeel, consumenten, mensenrechten, milieubeleid, bestrijding van corruptie et cetera.

Omdat MVO veelomvattend is, heeft het voor elk bedrijf een andere betekenis. In deze waaier beschouwen we MVO als een activiteit die betrekking heeft op de kernactiviteiten van de onderneming, waarbij de gerichtheid op het behalen van winst (Profit) in een goede balans wordt gebracht met de mensen (People) en het milieu (Planet). Met andere woorden, winst maakt het mogelijk dat bedrijven (maatschappelijk verantwoord) ondernemen, het streven naar winst mag echter niet ten koste gaan van mens en milieu. Maatschappelijk verantwoord ondernemen draagt bij aan het terugdringen van kinderarbeid, vermindering van armoede, een beter milieu et cetera.

Het begrip 'duurzaam ondernemen' is nauw verwant aan MVO. Bij duurzaam ondernemen worden de aspecten 'nu en straks' en 'hier en daar' betrokken. Duurzaam ondernemen houdt rekening met mensen in andere landen en toekomstige generaties.

Wat is maatschappelijk betrokken ondernemen?

Als een bedrijf zich inzet voor maatschappelijke doelen wordt gesproken van maatschappelijk betrokken ondernemen (MBO). Dat kan door het geven of beschikbaar stellen van:

- geld (donatie of sponsoring)
- producten
- diensten
- faciliteiten
- personeel
- knowhow

Het maatschappelijk betrokken ondernemen kan gericht zijn op activiteiten die niets te maken hebben met het bedrijf zelf, zoals sponsoring, vrijwilligerswerk onder werktijd en donaties aan projecten in ontwikkelingslanden. Daarmee onderscheidt het zich van maatschappelijk verantwoord ondernemen. Bedrijven zelf maken meestal geen onderscheid tussen maatschappelijk betrokken ondernemen en maatschappelijk verantwoord ondernemen.

In deze waaier worden verschillende voorbeelden van MBO gegeven. Uit deze voorbeelden komt naar voren dat maatschappelijk betrokken ondernemen ook iets oplevert. Naast de positieve effecten voor het bedrijfsimago, heeft het een positief effect op de werknemers die hierdoor in de regel meer plezier krijgen in hun werk en een betere binding met hun collega's en werkgever.

Wat zijn COS Oost Brabant en COS West en Midden Brabant?

COS is een regionaal kennis- en expertisecentrum op het gebied van ontwikkelingsvraagstukken en internationale samenwerking.

Het COS geeft voorlichting en informatie aan burgers, particuliere initiatieven, steden- en vriendschapsbanden, maatschappelijke organisaties, scholen, instellingen, gemeenten en bedrijven. Het COS organiseert zelf projecten en ondersteunt anderen bij hun activiteiten. Door anderen te stimuleren vergroten ze de betrokkenheid van mensen bij ontwikkelingsvraagstukken en internationale samenwerking. Het COS wil met haar activiteiten een bijdrage leveren aan het verminderen van armoede wereldwijd, aan het bevorderen van democratie, respect voor de mensenrechten, aan een duurzame ontwikkeling en aan een leefbare multiculturele samenleving. Het devies daarbij luidt: 'Denk mondiaal, handel lokaal'.

COS Oost Brabant
Dr. Cuyperslaan 53
5622 MA Eindhoven
telefoon (040) 244 30 63
info@cosoostbrabant.nl
www.cosoostbrabant.nl

COS West en Midden Brabant
Stationsstraat 39
5038 EC Tilburg
telefoon (013) 535 15 23
info@coswmbrabant.nl
www.coswmbrabant.nl

Wie is Yente?

Stichting Yente ontleent haar naam aan de kopelaarster uit de musical 'Fiddler on the roof'. Dat is namelijk precies wat Yente wil zijn: een internationale *matchmaker*.

Uitgaande van de kracht van het vrouwelijk ondernemen, wil Yente het internationaal vrouwelijk ondernemerschap zichtbaar maken en versterken. Economische zelfstandigheid als wapen tegen de armoede.

Het begrip internationaal ondernemerschap moet men ruimhartig zien: het kan variëren van het leggen van de eerste contacten voor de uitwisseling van ervaringen in het ondernemerschap, tot het opbouwen van grensoverschrijdende productie- en handelsketens.

Onderneemsters in de armste tot de rijkste landen staan wereldwijd voor vergelijkbare vraagstukken. Zij allen ondervinden problemen als het gaat om toegang tot relevante markten, kredieten, informatie, fondsen, productiemiddelen en besluitvormingsprocessen.

Ondanks deze belemmeringen is het een opvallend gegeven dat vrouwen het duurzaam en maatschappelijk verantwoord ondernemen bijna vanzelfsprekend in hun bedrijfsvoering verweven. Hun bedrijfsdoelstellingen zijn naast het maken van winst ook gericht op het belang van de sociale omgeving.

Stichting Yente wil internationaal het vrouwelijk ondernemerschap zichtbaar maken, en bevorderen dat vrouwen beter toegang krijgen tot netwerken, zakendoen en noodzakelijke kennis, informatie en vaardigheden.

Stichting Yente
Postbus 382
3830 AK Leusden
telefoon (033) 434 10 63
info@yente.org
www.yente.org

Drijfveren

Ondernemers kunnen op verschillende niveaus bijdragen aan het oplossen van maatschappelijke vraagstukken. Meestal zijn bij bedrijven combinaties te zien van deze drijfveren voor maatschappelijk verantwoord ondernemen.

- MVO als winstbron: de meest duurzame verankering in de bedrijfsvoering van een onderneming is de situatie waarin MVO geld oplevert.
- MVO als motivator: MVO leidt tot waardering bij consumenten, motiveert de eigen werknemers, draagt bij aan een grotere aantrekkingskracht op nieuwe medewerkers, overtuigt beleggers van de betrouwbaarheid van het bedrijf, biedt een groter vertrouwen bij overheden en voorziet in een loyale houding bij zakenpartners. Ook zijn bedrijven en organisaties beter gewapend tegen mogelijke bedreigingen, zoals reputatieschade.
- MVO/MBO als goed burgerschap: de organisatie ziet zichzelf als deelnemer aan het maatschappelijk verkeer, als lid van de gemeenschap, en wil daar dus aan bijdragen.
- MBO als vrijwilligerswerk: de organisatie biedt haar werknemers ruimte (tijd, middelen) om de maatschappelijke verantwoordelijkheid die zij ervaren vorm te geven.
- MBO als liefdadigheid: door het geven van geld of het beschikbaar stellen van middelen draagt de ondernemer bij aan het oplossen van maatschappelijke vraagstukken.

Bron: MVO Nederland

Hoe kan deze waaier gebruikt worden?

Deze waaier is onderverdeeld in vijf onderwerpen:

- Algemene informatie
- People
- Planet
- Profit
- Maatschappelijk betrokken ondernemen

Er is geen scherpe scheiding te trekken tussen de verschillende onderwerpen. Over het algemeen is er altijd sprake van People, Profit en Planet daar waar het over maatschappelijk verantwoord ondernemen gaat. Het gaat er daarbij altijd om dat People, Profit en Planet met elkaar in balans zijn.

Ook maatschappelijk verantwoord ondernemen en maatschappelijk betrokken ondernemen zijn niet strikt van elkaar te scheiden en kunnen in elkaar overlopen.

In deze waaier brengen we met kleuren een onderwerp op een bepaalde manier onder de aandacht.

Waar is meer informatie te vinden?

Veel organisaties houden zich bezig met vraagstukken op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen. Zonder volledig te kunnen zijn volgt hieronder een overzicht van relevante websites.

www.allesduurzaam.nl

www.businessindevelopment.nl

www.csrwire.com

www.denieuweomroep.nl

www.dubo-centrum.nl

www.duurzaam_ondernemen.nl

www.duurzaammkb.nl

www.energiecentrum.nl

www.evd.nl

www.ez.nl/content.jsp?objectid=144033

www.globalisering.com

www.globalreporting.org

www.hivos.nl/nederlands/nederlands/zuidelijke_samenwerking/biodiversiteitsfonds

www.ivn.nl

www.leren-voor-duurzaamheid.nl

www.linkis.nl

www.mvo.nl

www.mvonederland.nl

www.mvodata.nl

www.mvo-platform.nl

www.mvovlaanderen.be

www.ncdo.nl

www.oneworld.nl

www.peopleplanetprofit.be

www.samen.nl

www.senternovem.nl

www.stimular.nl

www.xplore.nl

Verantwoording

De makers en uitgevers van deze waaier hebben bij het schrijven en samenstellen van deze waaier de grootst mogelijke zorgvuldigheid betracht. Aan de betreffende bedrijven is toestemming gevraagd voor het publiceren van de praktijkvoorbeelden.

De makers en uitgevers van deze waaier kunnen niet verantwoordelijk worden gehouden voor de juistheid van de informatie die door derden is verstrekt.

De makers en uitgevers van deze waaier bedanken alle bedrijven en individuele personen die hun medewerking hebben verleend aan de totstandkoming van deze waaier. In het bijzonder de NCDO, de provincie Noord-Brabant, Karen den Boer en Sandra Poelmann.

Provincie Noord-Brabant

Hoe belangrijk vindt u fair trade?

AgroFair is importeur en distributeur van Fair Trade tropisch fruit. Het bedrijf vertegenwoordigt fruitproducenten uit ontwikkelingslanden op de wereldmarkt. In ontwikkelingslanden wordt fruit geteeld door miljoenen boeren die afhankelijk zijn van lokale tussenhandelaren die éézijdig de prijs bepalen. Deze prijs dekt vaak niet eens de productiekosten.

AgroFair handelt conform het Fair Trade-concept. Dit concept verzekert de boeren een gegarandeerde, kostendekkende prijs voor hun Oké-fruit. Bovenop de door Fair Trade gegarandeerde minimumprijs betaalt AgroFair een extra premie, de Fair Trade premie. Deze premie kan worden gebruikt voor investeringen in het milieu of voor sociale projecten, zoals het bouwen van een school of gratis gezondheidszorg. Uniek aan AgroFair is haar organisatiestructuur. De producenten uit Afrika en Latijns-Amerika zijn voor 50% mede-eigenaar van het bedrijf, wat hun zeggenschap geeft over het beleid van het bedrijf. Ook de eventuele winst die AgroFair maakt, vloeit hierdoor terug naar de producenten.

AgroFair introduceerde in 1996 met veel succes het eerste Fair Trade-fruit in Europa, de Oké-bananen. Deze werden al snel gevolgd door mango's, ananassen en citrusvruchten. Het Oké-fruit wordt nu, na tien jaar, verkocht in vijftien landen in Europa, waaronder Nederland, en in de Verenigde Staten.

Oké-fruit is te herkennen aan het Oké-fruitlogo en het Max Havelaarkeurmerk. Het Max Havelaarkeurmerk is een onafhankelijk keurmerk en geeft de garantie dat aan alle voorwaarden voor Fair Trade is voldaan.

Voor welke mobiele telefoon kiest u?

Coltan is een erts waarmee kleine condensators worden vervaardigd. Door het hoge smeltpunt van deze grondstof zijn de condensators tegen hoge temperaturen bestand. Omdat er vrijwel geen alternatieven zijn voor coltan worden condensators waar dit erts in is verwerkt, gebruikt in bijna alle mobiele telefoons.

Illegale winning van dit erts heeft in Congo grote problemen veroorzaakt voor mens en milieu. Op grote schaal worden kinderen ingezet om het erts te winnen. Er is bij de winning van het erts zoveel schade aan de natuur toegebracht, dat grote aantallen gorilla's en andere dieren zijn omgekomen. En voordat in 2003 in Congo vrede werd gesloten, werden de opbrengsten van deze illegale winning door de rebellen gebruikt om de oorlog te financieren. De keten is weinig transparant. De illegaal gewonnen coltan wordt via tussenhandelaren verkocht aan landen waar geen strenge eisen worden gesteld aan de herkomst van erts, aan mensenrechten en milieu. Deze landen exporteren halffabricaten waarin bijvoorbeeld coltan verwerkt is naar de EU. Voor de eindgebruiker is het moeilijk om erachter te komen of er coltan in een mobiele telefoon verwerkt is en zo ja, of het erts op duurzame wijze is gewonnen. U levert direct een bijdrage aan het milieu en een duurzame samenleving door bij de aanschaf van een mobiele telefoon te kiezen voor een producent die zo transparant mogelijk is over het gebruik en de herkomst van coltan. Via de website van de Consumentenbond kunt u achterhalen welke leverancier een voorloper, middenmoter of zwijger is.

Heeft u een keurmerk voor eerlijke handel?

Sawa Hasa is importeur en groothandel van producten uit de derde wereld. Men probeert de producten aan de westerse smaak aan te passen, zodat deze beter verkoopbaar zijn. Het bedrijf legt de lat hoog en doet alle zaken volgens de principes van eerlijke handel. Belangrijke criteria daarvoor zijn: goede werkomstandigheden, een redelijk loon voor de werknemers en uitsluiting van kinderarbeid. Voordat Sawa Hasa met een producent gaat samenwerken, wordt deze eerst gescreend op de criteria van 'eerlijke handel' zoals vastgelegd door de IFAT, een wereldwijde organisatie voor producenten, importeurs en groothandels die eerlijke handel in producten voorstaan.

Een van zijn producten is gebatikte wikkelrokken. Sawa Hasa heeft het gehele productieproces in beeld gebracht en heeft de keten, tot aan de oorsprong van het product, gevolgd door alle betrokken bedrijven te bezoeken. De verfstoffen zijn samengesteld uit 100% natuurlijke grondstoffen waaraan geen chemicaliën zijn toegevoegd. Sawa Hasa ondersteunt de productiebedrijven om verbeteringen in het productieproces aan te brengen, die beter zijn voor mens en milieu.

Sawa Hasa heeft meegewerkt aan de documentaire Werelds Zakendoen.

Kijk op Verantwoord Ondernemen via www.cosoostbrabant.nl of www.coswmbrabant.nl.

Hoe zuiver is uw informatie?

Als grafisch bedrijf ben je niet degene die de inhoud van het promotiemateriaal bepaalt, dat doet tenslotte de opdrachtgever. Toch houdt STiP zich daar wel mee bezig. STiP wil bijdragen aan ontwikkelingen die zich richten op een gezonder mens en een beter milieu. Een eerlijk advies staat hierbij hoog in het vaandel.

Een van de directeuren van STiP kan het niet over zijn hart verkrijgen om informatie de wereld in te sturen die niet klopt. Het kan voorkomen dat een klant onwaarheden verkondigt in zijn promotiemateriaal, zoals een vitaminefabrikant waarvan de vitaminen wel ondersteunend zijn voor hart en bloedvaten, maar die ten onterechte pretendeert dat zij ook ziektes kunnen genezen. Dan wendt de directeur al zijn kennis en overredingskracht aan om deze klant tot een andere formulering te brengen en ervoor te zorgen dat de consument op een eerlijke manier wordt voorgelicht.

Wordt u geconfronteerd met corruptie?

De Tref Group Moerdijk produceert substraten voor de professionele tuinbouw (potgrond). Een belangrijke grondstof hiervoor is veen. De winning van deze grondstof vindt plaats op hun eigen veenderijen in Estland en Duitsland. Om het bedrijf voor de eerstkomende twintig jaar van voldoende grondstoffen te voorzien, wilde men in Letland een nieuwe veenderij aankopen waar voldoende turf en zwartveen voorradig is.

De algemeen directeur en de manager vervening reisden gezamenlijk naar Letland om over de aankoop te onderhandelen. Zij werden geconfronteerd met aspecten die schoon en clean zakendoen in de weg staan, een ondernemingscultuur die veraf staat van de Nederlandse praktijk. Eén aspect was dat aan lokale overheidsfunctionarissen mogelijk smeergeld betaald zou moeten worden. Eén keer toegeven aan deze praktijk en een bedrijf wordt manipuleerbaar. De Tref Group Moerdijk heeft de onderhandelingen afgebroken; men wil niet meewerken aan corruptie. Uiteindelijk heeft het bedrijf een veenderij in Zweden aangekocht.

De Tref Group Moerdijk heeft meegewerkt aan de documentaire Werelds Zakendoen. Kijk op Verantwoord Ondernemen via www.cosoostbrabant.nl of www.coswmbrabant.nl.

Bent u op de hoogte van de richtlijnen voor consumentenbescherming?

In de UN Guidelines voor Consumer Protection zijn internationale richtlijnen vastgelegd voor consumentenbescherming:

- het recht op toegang tot noodzakelijke goederen en diensten
- het recht op veiligheid
- het recht op informatie
- het recht op keuze
- het recht om gehoord te worden
- het recht op beroep en bezwaar
- het recht op consumenteneducatie
- het recht op duurzaamheid
(uit MVO Referentiekader)

In Nederland zijn verschillende toezichthouders actief welke zich onder meer bezighouden met consumentenbelangen. Dat zijn onder andere:

- * De Consumentenautoriteit is de toezichthouder op consumentenrecht en eerlijke handel.
- * De NMa ziet toe op eerlijke concurrentie in Nederland.
- * De DTe is de toezichthouder op de energiesector.
- * De OPTA houdt onafhankelijk toezicht op de naleving van de wet- en regelgeving op het gebied van post en elektronische communicatiediensten.
- * De AFM houdt toezicht op het gedrag van iedereen die actief is op de markt van sparen, lenen, beleggen en verzekeren.
- * De Voedsel en Waren Autoriteit zorgt voor gezondheidsbescherming van mens en dier. Zij houdt toezicht op de veiligheid van voedsel en consumentenproducten en het welzijn van dieren.

Wat voor lunch serveert u?

Houdt u rekening met de gezondheid van uw medewerkers? Geeft u ze een vette hap of denkt u ook aan hun gezondheid en productiviteit? En hoe duurzaam zijn de producten die u inkoop voor de lunch?

Tal van duurzaamheidsaspecten spelen een rol bij de inkoop van producten voor de kantine. Een onderneming kan daarop sturen door in haar inkoopbeleid de volgende maatregelen vast te leggen:

- Bij de inkoop van producten wordt rekening gehouden met de adviezen die het Voedingscentrum geeft over gezonde voeding.
- Bij gebruik van eenmalige verpakkingen wordt bij voorkeur papier, karton of afbreekbaar plastic ingekocht.
- Bij de inkoop van producten wordt rekening gehouden met aspecten van eerlijke handel en dierenwelzijn.
- Bovendien kan een beleidsvoorkeur worden vastgelegd voor een minimum percentage aan biologische producten met het EKO- of Max Havelaarkeurmerk, zoals voor koffie.

Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen hebben afgesproken dat in 2010 de catering zoveel mogelijk duurzaam is. Dat betekent o.a. minimaal 40% biologische producten en als er eenmalige verpakkingen worden gebruikt, dan bij voorkeur van papier, karton of afbreekbaar plastic. Deze afspraak is gemaakt tussen de gezamenlijke overheden binnen het Programma Duurzame Bedrijfsvoering Overheden (DBO).

Hoe divers is uw personeel?

Het talent en de ambitie van vrouwen, oudere medewerkers en allochtone Nederlanders kan veel beter worden benut, ook in het Nederlandse bedrijfsleven. Het Landelijk Netwerk Diversiteitsmanagement (DIV) richt zich vooral op MKB-werkgevers en laat hen zien dat organisaties met een meer diverse personeelsopbouw aantoonbaar innovatiever en slagvaardiger zijn. Ze kunnen beter omgaan met verandering, hebben betere voeling met de afzet- en arbeidsmarkt en opereren uiteindelijk succesvoller.

Voor mensen met een lichamelijke of verstandelijke handicap is het vaak bijzonder moeilijk om een baan te vinden. Dat er vaak meer mogelijk is dan men denkt, laat Grand Hotel Philadelphia zien. Dit hotel is een initiatief van de Stichting Philadelphia Zorg, een landelijke netwerkorganisatie voor mensen die zorg en/of ondersteuning nodig hebben om zo zelfstandig mogelijk vorm en invulling te kunnen geven aan hun leven.

Onder leiding van een professioneel horecateam volgen jongeren met een licht verstandelijke beperking een individueel leer- en werktraject in dit hotel. Zij werken in de keuken, bakkerij, wasserij, huishouding, bediening en bij de receptie.

Het doel van het leer- en werktraject is dat de jongeren certificaten met relevante arbeidsmarktwaarde behalen, waarmee zij toegang kunnen krijgen tot een baan op de reguliere arbeidsmarkt. Een jobcoach van Philadelphia ondersteunt de jongeren in het traject en bij het vinden van een passende baan.

Hoe controleert u de keten?

Difrax brengt een ruim assortiment baby-producten op de markt. Het bedrijf is in 1967 gestart met de productie van wattenstaafjes en rammelaars. Nu telt het bedrijf 30 medewerkers en bestaat het assortiment uit meer dan 250 producten die Difrax zelf ontwerpt en ontwikkelt.

Een groot deel van de producten wordt in Azië geproduceerd. Omdat Difrax kwaliteitswaarborging van de producten en verantwoorde werkomstandigheden bij zijn toeleveranciers belangrijk vindt, is het op zoek gegaan naar een manier om hier op uniforme wijze controle op uit te kunnen oefenen. Gekozen is voor aansluiting bij het Business Social Compliance Initiative (BSCI) in Brussel.

BSCI is een initiatief van de Europese detailhandel voor het monitoren en verbeteren van de sociale omstandigheden bij de leveranciers van consumptiegoederen in alle toeleverende landen. Ook de ruim veertig toeleveranciers van Difrax worden nu geaudit en gestimuleerd te voldoen aan de SA8000. Dit is een van de leidende standaards voor maatschappelijk verantwoord ondernemen en bevat onder andere voorschriften met betrekking tot kinderarbeid, gezondheid en veiligheid, vrijheid van vakvereniging, discriminatie, werktijden en beloning.

Leeft u de lokale wetten na?

Bij importeren kan het voorkomen dat de lokale wetten niet worden nageleefd. Het kan zijn dat de goederen door kinderen zijn vervaardigd of dat de wettelijke voorschriften met betrekking tot de arbeidstijden zijn overschreden. Als importeur kunt u in min of meerdere mate invloed uitoefenen op tal van MVO-aspecten zoals het verbod op kinderarbeid, het verbod op discriminatie, het recht op een leefbaar loon, het recht op veilige en gezonde werkomstandigheden en het in acht nemen van het maximaal aantal werkuren.

In een brochure die door de EVD, agentschap van het ministerie van Economische Zaken, in samenwerking met de Kamer van Koophandel is samengesteld, wordt een voorbeeld gegeven waar op gelet moet worden bij importen uit China:

‘Bij import uit het buitenland kan het voorkomen dat de arbeidsrechtelijke wetgeving niet wordt nageleefd. De Chinese wet bijvoorbeeld kent een uitgebreide arbeidsrechtelijke wetgeving. Zo zijn de hoogte van de salarissen en de veertigurige werkweek wettelijk vastgelegd en is ook overwerk gebonden aan wettelijke maxima. Het bestaan van een uitgebreide wetgeving op het gebied van arbeidsrecht wil nog niet zeggen dat deze in de praktijk ook wordt nageleefd. Dit kwam, onder meer, in 2001 op schrijnende wijze aan het licht bij een explosie op een basisschool waar kinderen na schooltijd vuurwerk maakten. Met een zekere regelmaat zijn er vele, dodelijke ongelukken te betreuren. Naast veiligheid zijn er vele andere problemen op dit gebied zoals lange werktijden en slechte secundaire arbeidsvoorwaarden.’

Hoe doet u aan teambuilding?

Teambuilding is bij Houthoff Training en Coaching een veelgevraagd middel om een groep individuen tot een hecht team te smeden. Een outdoortraining of een dag op de hei is zonder meer goed voor de sfeer en de onderlinge verhoudingen. Het kan echter ook anders.

Teambuilding wint aan kracht door dit te combineren met vrijwilligerswerk. Door gezamenlijk op zoek te gaan naar het onbekende en de dagelijkse luxe los te laten, gaan individuen zich met elkaar verbonden voelen en wordt 'out of the box' denken bevorderd.

In samenwerking met de Zuid-Afrikaanse partner Plan to Event organiseert Houthoff meerdaagse vrijwilligersprojecten in Zuid-Afrika. Houthoff begeleidt het groepsproces terwijl de Nederlandse groepen een bijdrage leveren aan dorpsprojecten op het gebied van onderwijs, gezondheidszorg, sport, cultuur, het bouwen van huizen of het meewerken in een wildreservaat. De keuze van de aard van het project wordt gebaseerd op de expertise van de deelnemers. Daadwerkelijk iets kunnen betekenen voor anderen is van onschatbare waarde. Het creëert niet alleen een intensieve band binnen het team, maar ook met de lokale bevolking. Het mes snijdt zo aan twee kanten.

Stimuleert u klanten tot duurzaam ondernemen?

Advance Consulting adviseert en ondersteunt Nederlandse bedrijven die in samenwerking met bedrijven in Latijns-Amerika, Afrika, Azië en Oost-Europa investeringsprojecten ontwikkelen en realiseren.

Advance Consulting geeft daarbij op verschillende manieren aandacht aan duurzaam ondernemerschap. Dat begint al bij de selectie van de klant en de aard van het beoogde project. Advance Consulting neemt geen opdrachten aan van bedrijven waarvan de projectplannen haaks staan op duurzaam ondernemerschap en richt zich actief op bedrijven die expliciet een maatschappelijk belang concreet vorm willen geven.

Tijdens het ontwikkelen en realiseren van een investeringsproject adviseert Advance Consulting over de haalbaarheid van de 'business case' en de financiering. Daarnaast stimuleert het bedrijven ook tot het nemen van maatregelen voor een milieuvriendelijke productie, veilige en gezonde werkomstandigheden en een gelijkwaardige partnerrelatie. Waar mogelijk wordt aangestuurd op certificering (biologisch, Fair Trade, SA8000, Milieu Project Sierteelt et cetera).

Produceert u ook milieuvriendelijk en sociaal?

Ongeveer 15% van de in Nederland verkrijgbare bloemen wordt geïmporteerd, 9% uit Zuid-Europa en 6% uit andere continenten. Door lagere energiekosten, nieuwe markten en betere mogelijkheden voor bedrijfsuitbreiding kan het voor bloementelers in Nederland voordelen hebben om hun teelt uit te breiden naar het buitenland. Ook het familiebedrijf Van den Berg is om deze redenen in 2004 begonnen met het opzetten van een rozenkwekerij in Naivasha, Kenia.

Het bedrijf, dat naast het Naivasha meer –een uitgestrekt natuurgebied– ligt, heeft milieuvriendelijk produceren tot prioriteit nummer 1 gemaakt. Alle maatregelen die nodig zijn om aan het MPS (Milieu Project Sierteelt) te kunnen voldoen, zijn dan ook genomen.

De kwekerij in Kenia is ook MPS Social Qualified (SQ) gecertificeerd. Dit certificaat laat zien dat de rozen onder arbeidsvriendelijke omstandigheden worden geteeld. MPS SQ is gebaseerd op de universele rechten van de mens en de afspraken van de International Labour Organisation. In een land als Kenia is het erg belangrijk om zaken als scholing en medische zorg ook voor de medewerkers en hun familie te regelen omdat er vanuit de overheid nauwelijks iets is geregeld. Daarom draagt Van den Berg er zorg voor dat de kinderen van de werknemers naar school kunnen en alle werknemers gebruik kunnen maken van medische voorzieningen.

Neemt u stagiaires aan?

Voor studenten is het vaak moeilijk om een interessante stageplaats te vinden. Veel ondernemers zijn terughoudend in het aannemen van een stagiair; het begeleiden kost tijd, de stagiair heeft een werkplek nodig op het kantoor en je weet van te voren niet wat je eraan zult hebben. Toch is het voor studenten een buitengewone ervaring om stage te kunnen lopen in een bedrijf en de bedrijfsprocessen van dichtbij mee te maken. Vooral voor buitenlandse studenten kunnen de inzichten in de West-Europese werkmethoden en kwaliteitseisen van groot belang zijn voor de professionele ontwikkeling van de persoon zelf en zijn/haar toekomstige werkgevers.

Music Action B.V. is een klein bedrijf met zeven werknemers, dat als erkend leerbedrijf geregistreerd staat bij ECABO en altijd plaats biedt aan een stagiair. ECABO slaat een brug tussen het beroepsonderwijs en het bedrijfsleven en biedt studenten aan voor stageplaatsen. Music Action beoordeelt zelf of de kandidaat geschikt is. Belangrijke criteria zijn dat de student goed Nederlands of Engels spreekt, computervaardig is en voor een langere periode (vijf maanden) beschikbaar is. Het kost natuurlijk tijd aan begeleiding, maar het levert ook altijd nieuwe inzichten op. De studenten zijn erg blij met de kans die ze krijgen.

Bent u op de hoogte van lokale wetten en internationale wetgeving? 1

Als Nederlandse ondernemer kunt u betrokken zijn bij het schenden van lokale wetten als u producten importeert van een leverancier die zich niet aan deze wetten houdt. Dit geldt nog sterker als u direct investeert in een land en daardoor rechtstreeks betrokken bent bij de productie. Er bestaat een onderzoeksplicht om u op de hoogte te stellen van de lokale wetgeving.

Naast de lokale wetgeving van het betreffende land bestaan er internationale wetten en verdragen. Het MVO-Platform heeft de volgende MVO-normen omschreven die hieruit voortvloeien.

1 Mensenrechten

Mensenrechten omvatten zowel economische, sociale en culturele, als burgerlijke en politieke rechten zoals: respect voor nationale soevereiniteit, geen betrokkenheid bij mensenrechtenschendingen, respect voor lokale gemeenschappen en inheemse volkeren, respect voor het recht op gezondheid en adequate basisvoorzieningen zoals gezondheidszorg en voedsel.

2 Arbeidsrechten

Hierbij horen onder andere het verbod op dwangarbeid, kinderarbeid, discriminatie, het recht op arbeidszekerheid, het recht op veilige en gezonde werkomstandigheden, inachtneming van het maximaal aantal werkuren en het recht op een leefbaar loon.

3 Consumentenrechten

Ondernemingen dienen eerlijk hun activiteiten uit te oefenen op het vlak van handel, marketing en reclame, en de veiligheid en kwaliteit te waarborgen.

Bent u op de hoogte van lokale wetten en internationale wetgeving? 2

4 Milieuaspecten

In internationaal verband zijn doelstellingen geformuleerd inzake milieu en duurzame ontwikkeling. Een groot aantal specifieke verdragen en conventies verwoordt welke verantwoordelijkheden ondernemingen hebben voor de effecten van hun activiteiten op lucht, water, bodem, klimaat, ecosystemen, biodiversiteit en gezondheid. Voor bedrijven gelden de volgende grondbeginselen: het beginsel van preventieve actie, het voorzorgsbeginsel, aanpak van milieuschade bij de bron, het beginsel dat de vervuiler betaalt en openbaarheid van milieu-informatie.

5 Economische aspecten

- **Inkoop- en handelsvoorwaarden:** Verantwoord producentengedrag vereist normen voor inkoop- en handelsbeleid zoals een prijsbeleid dat recht doet aan de sociale en economische kwaliteit van de geleverde producten en diensten.
- **Corruptie:** Een onderneming mag zich niet schuldig maken aan omkoping.
- **Mededinging:** Bedrijven dienen zich bij vrijhandel en vrije markten te houden aan de regels die eerlijke kansen bieden aan alle marktpartijen, door preventie op concentratie en marktdominantie en een verbod op concurrentiebeperkende afspraken.
- **Belastingen:** Ontwikkelingslanden lopen veel geld mis door problemen met interne verrekentprijzen en belastingvrijstelling. Bedrijfsverantwoordelijkheden die hieruit voortvloeien zijn: belastingafdracht in het land waar de bedrijfsactiviteiten plaatsvinden, afzien van het wegsluizen van winsten door een dochterbedrijf, geen belastingontduiking et cetera.

Trekt duurzame kleding u aan?

Kledingimporteur Approvato Fashion is in 2004 naast zijn reguliere kledinglijn gestart met een lijn duurzaam geproduceerde polo's en T-shirts.

De kleding wordt vervaardigd uit biologische katoen. In de fabrieken waar het gemaakt wordt, wordt aandacht besteed aan milieutechnische aspecten en goede werkomstandigheden. Approvato Fashion bedient met deze duurzaam geproduceerde polo's en T-shirts een groeiend segment in de kledingmarkt.

Het grote voordeel van biologische katoen is dat er minder schade aan het milieu en de mens wordt toegebracht. Voor de reguliere katoenteelt worden namelijk meer schadelijke pesticiden gebruikt dan voor welk ander landbouwgewas ook. Verder drukt de import van bestrijdingsmiddelen zwaar op de economie van de katoenproducerende landen in het Zuiden.

Zit u op goed hout?

Dat Kwantum een onderneming is met oog op de toekomst, met respect voor mens en milieu blijkt wel uit het onderzoek van Milieudefensie naar hardhouten tuinmeubelen. In 2005 en 2006 is Kwantum daarin als beste naar voren gekomen. Daarbij laat Kwantum andere woon-discounters en doe-het-zelf zaken ver achter zich. Al het hout in het tuinmeubelassortiment draagt het FSC-keurmerk. Dit keurmerk wordt toegekend aan hout dat afkomstig is uit bossen die duurzaam beheerd worden. Hierbij wordt rekening gehouden met de belangen van mens, dier en natuur. Er wordt zorgvuldig gekapt zodat het bos blijft bestaan. Ook voor de volgende generaties.

In 1999 heeft Kwantum samen met enkele andere Europese retailers en producenten de Tropical Forest Trust (TFT) opgericht. Stichting TFT heeft tot doel de groei van FSC-gecertificeerd hout, met name voor houten tuinmeubelen, actief te stimuleren. TFT financiert lokale projecten om de bossen naar FSC-certificering te brengen. Daarnaast werkt TFT ook aan bewustwording en scholing, en aan structurele werkgelegenheid voor de lokale bevolking.

Denkt u wel eens na over wat u inkoop?

Voor de ongeveer 8.000 melkveehouders die eigenaar zijn van de coöperatieve zuivelonderneming Campina, staat duurzaamheid voor de zorg voor de natuur, het landschap, de dieren en de kwaliteit van de boerderijmelk. Daarom streeft Campina naar duurzaamheid in de hele zuivelketen. De boeren en Campina vinden het daarom belangrijk dat koeien, wanneer het seizoen het toelaat, lekker in de frisse lucht kunnen lopen en een natuurlijke en evenwichtige voeding krijgen. Het grootste deel van het voer voor de Campina-koeien wordt door de boeren zelf verbouwd, vooral gras en mais. Daarnaast krijgen veel koeien ook soja uit Latijns-Amerika.

Campina heeft daarom met het Wereld Natuur Fonds, Solidaridad en Stichting Natuur en Milieu het initiatief genomen tot maatschappelijk verantwoorde teelt van soja in Latijns Amerika. Het gaat hierbij om sojaproductie waar geen waardevolle natuurgebieden zoals het Amazonegebied voor hoeven te wijken, waar de lokale boeren een reëel inkomen aan overhouden, de arbeidsomstandigheden voldoen aan de internationaal geldende normen, het gebruik van bestrijdingsmiddelen binnen de grenzen blijft van wat ecologisch verantwoord is en de hele keten zo efficiënt mogelijk georganiseerd wordt. In 2006 leidde dit al tot de aankoop van 10.000 ton maatschappelijk verantwoord geteelde soja, voldoende voor de koeien die de bron vormen voor alle consumptiemelk onder de merken Campina en Landliebe. In het jaar 2007 wordt 40.000 ton aangekocht. Het einddoel is om 150.000 ton in 2011 aan te kopen. Goed voor de totale hoeveelheid melk van alle leden-melkveehouders in Nederland, Duitsland en België, die Campina jaarlijks in al haar producten verwerkt.

Hoe hoog is uw papierverbruik?

Nederland loopt voorop als het gaat om het recyclen van oud papier. Helaas kan oud papier niet oneindig gerecycled worden, omdat bij de productie van papier altijd een percentage nieuwe houtvezel nodig is. Wat kunt u doen om zo verantwoord mogelijk met papier om te gaan:

- Gebruik voor kladversies en concepten de achterkant van gebruikt papier.
- Koop papier met een lager gramgewicht.
- Kies voor papier met het FSC-keurmerk. Het gebruikte hout is afkomstig uit een verantwoord beheerd bos.
- Pas binnen uw bedrijf afvalscheiding toe en zorg dat het papier apart verzameld wordt.
- Verstuur uw post zoveel mogelijk digitaal.

Hoe duurzaam is uw productieketen?

Flamingo is de eerste sieradenproducent in Nederland met het Milieukeurmerk voor duurzame sieraden. De collectie trouwringen die Flamingo op de markt brengt, is dan ook vervaardigd van duurzaam goud.

In nauwe samenwerking met Oro Verde in Colombia is Flamingo al jaren betrokken bij het opzetten van de productieketen voor duurzaam goud. Grootschalige goudwinning richt in bosrijke gebieden in Colombia onherstelbare schade aan. Vruchtbare aardlagen worden afgegraven, het ecosysteem wordt ernstig verstoord, er worden zwaar vervuilende metalen gebruikt bij de verwerking van het goud en de bewoners hebben te maken met water tekorten en vervuild drinkwater.

Oro Verde heeft in Colombia een certificeringsprogramma opgezet voor goud dat op kleine schaal duurzaam wordt gewonnen. Binnen dit programma krijgen de goudwassers een betere prijs voor hun goud, vindt de verwerking plaats zonder vervuilende zware metalen (onder andere cyanide en kwik) en is er zorg voor herstel en beheer van de natuurlijke leefomgeving rond de mijnen. Flamingo betaalt 14% meer voor het goud, waardoor de goudwassers een rechtvaardige beloning ontvangen voor het duurzaam winnen van deze grondstof.

Slaagt u erin de hoeveelheid afval te beperken?

InterfaceFLOR ontwerpt en produceert tegeltapijt voor de commerciële- en consumentenmarkt. Mission Zero heeft tot doel uiterlijk in 2020 duurzaam te opereren en elke negatieve impact van het bedrijf op het milieu te elimineren. Het bedrijf doet onder andere het uiterste om de afvalstroom te beperken, minder grondstoffen en energie te verbruiken en het aandeel gerecyclede materialen in de producten te verhogen.

Daartoe worden verschillende maatregelen genomen. In de tapijten wordt zo weinig mogelijk garen op de bovenkant verwerkt. Goed ontworpen en geconstrueerde producten met een lager poolgewicht blijken volgens testen beter te kunnen scoren, terwijl er minder grondstoffen voor nodig zijn. Alle producten bestaan zoveel mogelijk uit gerecyclede materialen en worden zoveel mogelijk teruggenomen aan het eind van de levensduur, waarna ze gesorteerd worden en een andere bestemming krijgen. De tapijttegels worden schoongemaakt en hergebruikt als tweede keus of gerecycled.

De levensduur van producten kan worden verlengd door controle tijdens de gehele levenscyclus, bijvoorbeeld door het leasen van tegeltapijt waardoor duurzaam onderhoud en het herschikken en vervangen van tegels mogelijk is. Waar afvalvermindering nog niet mogelijk is, worden materialen hergebruikt of gerecycled. Van het polytheen wordt bijvoorbeeld tuinmeubilair gemaakt en het karton wordt bij kinderboerderijen gebruikt als ondergrond. Sinds de start van Mission Zero is de vuilstort teruggebracht met 63% en is \$ 299 miljoen bespaard.

Wat draagt u bij aan een duurzame productieketen?

Weleda begon in 1921 als farmaceutisch laboratorium met een eigen geneeskruidentuin en is tegenwoordig wereldwijd producent van antroposofische (zelfzorg)geneesmiddelen en puur natuurlijke lichaamsverzorgingsproducten. De plantaardige en dierlijke grondstoffen (wolwas, bijenwas) komen zoveel mogelijk uit de biologisch-dynamische of biologische landbouw en uit in het wild verzamelde planten (gecertificeerd). Verder streeft het bedrijf ernaar het energiegebruik, het afval, de milieuvervuiling en het gebruik van schadelijke stoffen te minimaliseren en milieuvriendelijke initiatieven te stimuleren.

Het gezond maken van de aarde vertaalt zich ook naar een gezonde bedrijfsvoering. De medewerkers van Weleda werken bewust aan een wereld waarin de gezondheid van mens en natuur net zo belangrijk wordt gevonden als economische groei en winst. En dit dragen ze ook uit.

Van de kapitaalverschaffers wordt betrokkenheid bij het bedrijf verwacht. De winst wordt gebruikt om economische, ecologische en sociale idealen te verwezenlijken. Transparantie en verantwoording zijn daarbij belangrijke uitgangspunten.

Weleda ontwikkelt duurzame partnerships met grondstofleveranciers en voorziet hen van de technische en de financiële ondersteuning die nodig zijn voor een duurzame productie. Ook onderhoudt het een groot partnership-netwerk met Weleda winkels en schoonheidssalons. In plaats van klassieke reclame wordt geïnvesteerd in inspiratie en kennisoverdracht door middel van tijdschriftjes, boeken, workshops en open dagen.

Is uw nieuwe kantoorpand duurzaam gebouwd?

Duurzaam bouwen begint bij slim ontwerpen. Bij het kantoorgebouw van DWA installatie- en energieadvies in Bodegraven is al voor de ontwerpfase stilgestaan bij het belang van duurzaamheid en energiezuinigheid. Dit onder het motto 'meer met minder'. Het milieubewuste materiaalgebruik en de innovatieve installatietechnieken maken het gebouw mensvriendelijk, minder milieubelastend en extreem energiezuinig.

Voorbeelden van duurzame maatregelen die zijn toegepast, zijn: energieopslag in de bodem, warmtepompen, materiaalbesparende betonvloerconstructie (circa 50% betonbesparing) met geïntegreerde installatietechniek, herbruikbare materialen als isolatiemateriaal, dakbedekking, keramische geveltegels en dergelijke, HR++ glas, zonne-panelen, FSC-hout, energiezuinige verlichting met daglichtregeling en aanwezigheidsdetectie.

Greencalc+ is een softwareprogramma dat ontwikkeld is door Sureac, een stichting die zich bezighoudt met de milieubelasting die veroorzaakt wordt door het construeren en gebruiken van gebouwen. Met Greencalc+ kan door het afwegen van maatregelen een gefundeerde keuze worden gemaakt op het gebied van duurzaam bouwen. Gebouwen en wijken worden voor wat betreft materiaal-, energie- en watergebruik en mobiliteit op hun duurzaamheid beoordeeld. Door deze integrale benadering is het mogelijk de milieueffecten van bouwkundige en installatietechnische maatregelen in een gebouw en in een wijk met elkaar te vergelijken en tegen elkaar af te wegen.

Maakt u gebruik van de MKB-Milieubarometer?

De MKB-Milieubarometer is een milieuregistratie die de milieuscore en milieukosten van een bedrijf eenvoudig en snel zichtbaar maakt.

De ondernemer vult zijn gegevens over energie, water, afval, emissies en eventueel transport en papierverbruik in. Het programma toont daarna:

- de totale milieuscore in een staafdiagram (of taartdiagram);
- een kostengrafiek;
- de efficiency-indicatoren.

De ondernemer ziet in één oogopslag welke milieuaspecten, zoals energie, afval, emissies of papierverbruik het meest bijdragen aan de totale milieuscore en milieukosten van het bedrijf. Hiermee kan de ondernemer prioriteiten stellen bij het nemen van milieumaatregelen en het terugdringen van de milieukosten.

Door het gebruik van de barometer kan fors op de milieukosten worden bespaard. Dit kan oplopen tot duizenden euro's.

Een licentie voor de MKB-Milieubarometer bedraagt € 176,- voor de eerste twee kalenderjaren. Daarna kost een onderhoudslicentie slechts € 51,- per jaar. Het instrument verdient zich dus zeer snel terug.

De Milieubarometer is getest en geïntroduceerd bij zeshonderd bedrijven. Gebruikers zijn vaak zeer enthousiast. Men noemt de MKB-Milieubarometer 'een eye-opener', 'een stuurwiel' en 'vast gereedschap op het dashboard van de ondernemer'. De Milieubarometer en de ontwikkeling ervan wordt door brancheorganisaties, bedrijvenverenigingen en overheden ondersteund en meegefinancierd.

Zijn uw computers zuinig ingesteld?

Zuinig omgaan met computers kan een bezuiniging van meer dan € 150,- per jaar per computer opleveren.

Stimular berekende voor een ziekenhuis het besparingspotentieel op energiekosten voor ICT. Het bleek dat 750 computers 's nachts en in het weekend onnodig aanstonden. Dat kostte € 92.000,- per jaar. Elk jaar verspilden de computers 600 duizend kWh, ofwel het elektriciteitsverbruik van 180 huishoudens.

Tips!

- Zet energiebeheer van desktop en beeldscherm aan.
- Zet energiebeheer van terminals en servers aan.
- Zet pc's buiten werktijd uit.
- Zet kopieerapparaten en printers buiten werktijd uit.
- Stop sluipgebruik bij pc en randapparatuur.

Draait uw bedrijf op groene energie?

Greenchoice is een energieleverancier die uitsluitend groene energie levert aan huishoudens en kleine bedrijven. Groene energie wordt opgewekt uit duurzame bronnen zoals windmolens, zonnepanelen, biomassa- en waterkrachtcentrales. Bij deze opwekking wordt geen gebruik gemaakt van fossiele brandstoffen.

Naast groene stroom levert Greenchoice klimaatgecompenseerd aardgas onder de naam 'groen gas'. Ter compensatie voor de CO₂-uitstoot koopt, plant en beschermt Greenchoice bossen over de hele wereld. Dit gebeurt samen met de Nederlandse organisatie Forest Forever. Bossen leggen de CO₂ die vrijkomt bij verbranding van gas vast. Per klant met een gemiddeld verbruik van 1500 m³, is een compensatie nodig van 135 groeiende bomen in de tropen. Daarom wordt per klant, per volledig afnamejaar, 10 m² bos aangekocht. De bossen worden beheerd volgens de voorschriften van de Forest Stewardship Council. Niet alleen wordt het klimaat beschermd door het behoud van deze bossen, maar ook de leefomgeving van bedreigde diersoorten wordt op deze wijze behouden. Inmiddels heeft Greenchoice aandelen in bossen in Brazilië, Ecuador, Tanzania en Nederland.

Door de efficiënte bedrijfsvoering en geen overmatige marketing- en publiciteitsuitgaven, is het voor Greenchoice mogelijk om te besparen op de organisatiekosten. Deze besparing is terug te vinden in de prijs van de stroom en het gas, die lager ligt dan die van de regioleveranciers. Deze lagere prijs heeft tot doel zoveel mogelijk Nederlanders over te laten stappen op groene energie.

Drinkt u zuivere koffie op het werk?

Voor koffiebrandery Peeze is maatschappelijk verantwoord ondernemen onlosmakelijk verbonden met de motivatie van alle medewerkers en het hele productieproces. Zij heeft de afgelopen jaren alle stappen in het proces onder de loep genomen en vergaande maatregelen genomen voor energiebesparing, waterbesparing en een sociaal verantwoorde productie.

Door het branden en het koelen van elkaar te scheiden, is 75% van de warmte die in de brander zit opnieuw te gebruiken om koffie te branden. Dit bespaart aanzienlijk op het verbruik van gas en de uitstoot van CO₂.

De totale jaarlijkse energiebesparing bij Peeze is vergelijkbaar met het totale, jaarlijkse energieverbruik van alle Peeze-medewerkers thuis. De CO₂-uitstoot wordt verder beperkt door zowel het gebruik van natuurstroom als door energiebesparing. Alle CO₂ die toch vrijkomt bij het gasgebruik, het gebruik van het wagenpark, vliegreizen en woon-werkverkeer, compenseert Peeze door bosaanplant.

Door technische aanpassingen in het verwerkingsproces van de koffievliesjes wordt door Peeze ook 99% minder water gebruikt.

De koffiemelange Mex-eco van Peeze bestaat volledig uit koffie die het EKO- én het Max Havelaarkeurmerk heeft. Verder ondersteunt Peeze de Voedselbank door periodiek koffie te schenken aan deze organisatie. De Voedselbank zamelt voedsel in en deelt dit uit aan particuliere huishoudens die onvoldoende geld overhouden om in hun levensonderhoud te voorzien

Voor welk transportmiddel kiest u?

Door te kiezen voor zuinige transportmiddelen kunt u veel brandstofkosten besparen en draagt u bij aan een beter milieu doordat er minder CO₂ in de lucht wordt uitgestoten.

Bij aankoop van een nieuwe energiezuinige auto met een A- of B-energielabel, wordt een korting verleend op de Belasting op personenauto's en motorrijwielen (BMP) die tot maximaal € 1000,- kan oplopen. Auto's met een energielabel van D t/m G worden extra belast.

De aankoop van een nieuwe dieselauto met een ultra lage roetuitstoot wordt fiscaal gestimuleerd met een korting van € 600,- op de BMP.

Door een zuinige auto te kopen en zuinig te rijden, kunt u veel geld besparen. Een rekenvoorbeeld: een auto die gemiddeld 20.000 km per jaar rijdt met een brandstofverbruik van 1:12 gebruikt ca. 1666 liter benzine. Een energiezuinige auto die 1:20 rijdt, verbruikt 1000 liter benzine en levert al gauw een besparing op van een € 1000,- per jaar bij een benzineprijs van € 1,50 per liter.

Tips!

- Koop zuinige transportmiddelen
- Het Nieuwe Rijden
- Bespaar twintig procent brandstof op de snelweg
- Milieuvriendelijke reparaties zijn goedkoper.

Kunt u leven van de wind?

De twee broers van de maatschap Odinga hebben een akkerbouwbedrijf in Pingjum, in de kop van Friesland waar het vrijwel altijd waait. In 1989 hebben zij, als één van de voorlopers, een kleine windmolen met twee wieken op hun terrein geplaatst. In die tijd was dat een nieuw experiment, waarvan nog niet bewezen was of het de moeite waard was. Zij wilden dit experiment aangaan. Niet voor het geld, maar als bijdrage aan het opwekken van groene stroom met als bijkomend voordeel dat een deel van de stroom in die tijd gebruikt kon worden voor eigen consumptie. Vooral bij het oogsten, bewaren en sorteren van pootaardappelen wordt veel stroom gebruikt, waardoor de windmolen een besparing in de energiekosten betekende.

Een paar jaar geleden heeft de maatschap de kleine windmolen vervangen door een grote molen met drie wieken. Een tienjarig contract met energiemaatschappij Essent maakte het mogelijk om hier een lening van de bank voor te krijgen. De enorme stijging van de energieprijzen (van 1 ct/kWh in 2004 naar 5 ct/kWh in 2005) hebben dit onverwachts tot een lucratieve investering gemaakt. Leven van akkerbouw is in Nederland moeilijk, maar leven van de wind kan wel.

Kunt u prijsdruk weerstaan?

Passina Products B.V. uit Breda produceert en importeert vruchtensapconcentraten. Door de prijzenslag in de supermarkten wordt Passina zwaar onder druk gezet om de prijzen te verlagen. Het dilemma dat daarmee voor Passina ontstaat is: hoe kunnen we de boeren in Ecuador een faire prijs betalen en toch de continuïteit van ons bedrijf garanderen?

Er is een enorme druk van supermarkten om een lagere prijs te krijgen voor het eindproduct. Deze druk heeft gevolgen voor de gehele keten. De producenten aan het begin van de keten, de boeren, worden hier in de regel de dupe van.

Passina Products heeft twee fruitverwerkende bedrijven in Ecuador. De prijsdruk van de supermarkten vangt het zo goed mogelijk op door het aanbrenge van efficiency in de keten. Hierdoor kan Passina de boeren een eerlijke prijs blijven betalen. Volgens de directeur van Passina Products moet je soms een keuze durven maken: 'Uiteindelijk nee willen en durven zeggen tegen je klant. Voor die prijs verkoop ik het niet.'

Passina Products B.V. heeft meegewerkt aan de documentaire Werelds Zakendoen van COS Oost Brabant en COS West en Midden Brabant. Kijk op Verantwoord Ondernemen via www.cosoostbrabant.nl of www.coswmbrabant.nl.

Verdient u geld aan agrarisch natuurbeheer?

De Vogelshof is een agrarisch bedrijf dat omgeschakeld is van een intensief rundveebedrijf met 60 koeien, 40 jongvee en 440 vleesvarkens naar een extensief agro-toeristisch bedrijf dat gebruikmaakt van haar natuurlijke ligging in het gebied tussen Helmond, Eindhoven, Gemert en Veghel.

Deze omslag kon gemaakt worden omdat er nieuwe mogelijkheden kwamen en ontwikkelingen waren op het gebied van de plattelandsontwikkeling. Zo zijn er binnen de Wet op de Ruimtelijke Ordening meer mogelijkheden gekomen voor recreatie op de boerderij. Voor de Vogelshof betekent deze mogelijkheid extra inkomsten waardoor binnen het agrarisch bedrijf gewerkt kan worden aan een kringloop van natuurlijke grondstoffen, zonder dat er externe producten aangevoerd en vele meststoffen afgevoerd moeten worden. Deze kringloop bevordert de duurzaamheid van het agrarisch bedrijf.

Het bedrijf omvat nu zeventien ha. aan diverse soorten graslanden. De dertig zoogkoeien, twintig kalfjes, een stier en vijf paarden zorgen voor het onderhoud van de graslanden, waar ook weidevogels kansen krijgen om nesten te bouwen en hun jongen groot te brengen. Voor het recreatiegedeelte zijn drie luxe kamers, een recreatie/excursieruimte en zes eenvoudige huisjes gebouwd. Samen met een grote gastentuin vormen ze een aantrekkelijke plek voor mensen die op zoek zijn naar rust en ruimte op het Brabantse platteland. Het bedrijf funktioneert ook als excursie, workshop en voorlichtingsbedrijf voor o.a. het Great project van ZLTO, LTO en de Provincie Noord-Brabant.

Wilt u de overheid als klant?

Vanaf 2010 zal het Rijk voor 100% duurzaam inkopen, dat wil zeggen dat het Rijk bij zijn inkoop milieucriteria en sociale criteria zal betrekken. Het streven is dat de andere overheden, zoals provincies, gemeenten, waterschappen en agentschappen voor minimaal 50% duurzaam gaan inkopen.

Bij duurzaam inkopen worden aan producten en diensten eisen gesteld ten aanzien van milieu- en sociale criteria. De milieucriteria zullen zich in algemene zin richten op het behoud van flora en fauna, en het verantwoord en duurzaam omgaan met afval en gevaarlijke stoffen. De sociale criteria richten zich op de eisen die worden gesteld aan arbeidsomstandigheden. Dit ter voorkoming van kinderarbeid en andere vormen van mensonterende productieprocessen in de wereld.

Overheden geven jaarlijks ongeveer dertig miljard uit aan onder andere kantoorartikelen, weg- en bouwwerkzaamheden, transportmiddelen en energie. Door duurzaam in te kopen vervult de overheid een voorbeeldfunctie en kan zij het duurzaam produceren bevorderen.

Wat betekent dat voor u? Gaat u de overheid als klant verliezen, of gaat u aan hun eisen ten aanzien van milieu- en sociale criteria voldoen? In de contracten die de overheden de komende jaren gaan vernieuwen, zullen duurzaamheidseisen worden opgenomen. Voor ondernemers is het van belang om deze ontwikkelingen goed te volgen en daar in het eigen productieproces en de gehele productieketen rekening mee te houden.

Wat doet u met uw overtollige liquiditeit?

Rendement, fiscaal voordeel en duurzaamheid gaan samen als u kiest voor duurzaam beleggen of sparen. Een bewuste keus voor fondsen die beleggen in ontwikkelingslanden of groenprojecten is zeker financieel aantrekkelijk.

Duurzaam beleggen doet namelijk niet onder voor traditioneel beleggen, er kunnen goede rendementen mee worden behaald.

Voor privébeleggingen in groene of sociaal-ethische beleggingsfondsen, welke door de Belastingdienst zijn erkend, geldt een belastingvrijstelling tot € 53.421,- (2007) in Box III. Naast deze vrijstelling wordt een heffingskorting van 1,3% gegeven over het inkomen dat uit deze belegging wordt verkregen tot maximaal € 53.421,-. Deze korting kan oplopen tot € 684,- (2007) per jaar.

Tip!

Er zijn allerlei producten ontwikkeld die een bijdrage leveren aan duurzame ontwikkeling:

- duurzaam beleggen
- duurzaam sparen
- duurzame hypotheeken.

In de Duurzaam Geld Gids is een actueel overzicht opgenomen van beschikbare duurzame financiële producten. De gids, die is samengesteld door de Consumentenbond, adviesbureau dhv en de Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling (VBDO), is gerealiseerd met financiële steun van het Ministerie van VROM.

Welke bijdrage levert uw bedrijf aan de omgeving?

Er is een duidelijk verband tussen een gezond en rendabel bedrijf en het welzijn van de gemeenschap eromheen. Dit kan op veel verschillende manieren vormgegeven worden. In Zeist hebben bedrijven in 2004 hun krachten gebundeld in de oprichting van het netwerk Samen voor Zeist. De nadruk van dit netwerk ligt op de actieve bijdrage die werknemers kunnen leveren aan ideële maatschappelijke organisaties met inzet van hun kennis en kunde, menskracht en middelen.

Veel leden van het netwerk hebben hun personeelsuitje ingeruild voor een dag aan de slag voor anderen. Zo heeft bijvoorbeeld een groep collega's van Heinz meegeholpen aan het kerstdiner voor de bewoners van reactiverings- en verpleeghuis Bovenwegen en gaat Fortis Bank met cliënten van ggz-instelling Altrecht op pad naar Burgers Bush.

Een ander programmaonderdeel is het coachen van leerlingen van het roc en het vmbo. Zij worden gekoppeld aan een mentor uit een van de deelnemende bedrijven.

Een keer per jaar organiseert het netwerk de Zeister Beursvloer voor de verhandeling van maatschappelijke behoeftes. Een bedrijf dat zijn betrokkenheid met de samenleving concreet wil vormgeven kan een match maken met een stichting, vereniging of instelling met een onvervulde wens of behoefte. In 2006 leidde dat voor de 200 deelnemers tot 111 matches met ongeveer 45 verschillende vrijwilligers- en maatschappelijke organisaties. De uren en de beschikbaar gestelde middelen vertegenwoordigen een maatschappelijke waarde van ruim € 150.000,-.

Hebt u iets te vieren?

PrintRun, een bureau voor grafisch projectmanagement met zeven medewerkers in Nieuwegein, besloot ter gelegenheid van zijn tienjarig bestaan met het personeel een bijzondere reis te maken. Ze kozen voor Bosnië.

In het plaatsje Doboj hebben ze een aantal dagen een kindertehuis gerund door de leiding naar huis te sturen en de zorg voor de kinderen van hen over te nemen. Er werden pannenkoeken gebakken, er werd gesport, gespeeld, gebarbecued en veel geknuffeld. Omdat PrintRun na deze reis de kinderen niet in de steek wilde laten, wordt het tehuis nu jaarlijks door hen bezocht.

Daarnaast worden door PrintRun ook nieuwe initiatieven ontwikkeld. Er zijn plannen om in Doboj met dertig vrijwilligers (waaronder vijf van PrintRun) de neuropsychologieafdeling van het streekziekenhuis op te knappen. Er is een tekort aan ziekenhuisbedden en ook daar gaat PrintRun op korte termijn iets aan doen.

De positieve effecten voor de werknemers zijn het besef dat geven leuker is dan nemen, de reis naar Doboj relativeert de dagelijkse hectiek, de onderlinge band is door de bijzondere ervaring versterkt, het bewustzijn van persoonlijke rijkdom in de breedste zin van het woord is vergroot, en men is zich meer bewust van de ellende en armoede in de wereld, maar ook dicht bij huis. Om de activiteiten die door het bedrijfsjubileum zijn ontstaan een duurzaam vervolg te geven, is de Stichting Make Sense opgericht.

Deelt u in de wereld?

De stichting Sharing Worlds is een initiatief van onafhankelijke adviseurs, trainers, coaches en professionals in de gezondheidszorg. Sharing Worlds staat voor het 'delen van werelden'. Samen met mensen in Oost-Afrika zet de stichting zich in voor projecten op het gebied van hiv-preventie, opvang van aidsweeskinderen, zorg voor mensen met hiv/aids, en voor armoedebestrijding. Dit doet zij door te luisteren, mee te denken en te ondersteunen met geld en ideeën. Hierbij gaat zij uit van het eigen initiatief en de kracht van de mensen.

De zes initiatiefnemers zetten zich vrijwillig in voor de stichting en dragen zorg voor de fondsenwerving en het plannen en monitoren van de projecten die door lokale organisaties worden uitgevoerd. Hierdoor kenmerken de projecten zich door korte lijnen, zo min mogelijk bureaucratie en een grote betrokkenheid.

Zit duurzame ontwikkeling in uw kerstpakket?

Ook de kerstwens aan uw medewerkers kunt u op een maatschappelijke verantwoorde manier samenstellen.

Green Dream Company heeft er in 2006 voor gekozen om in plaats van kerstpakketten een donatie te doen aan Green Dream Foundation om zo in 2007 studiebeurzen en een kennisbrug te kunnen verzorgen voor Ethiopische studenten. ICCO Impulsis heeft de doelstellingen van Green Dream Foundation omarmd en zal het binnen gekomen bedrag verdubbelen.

In de keuze van een kerstpakket kunt u ook rekening houden met maatschappelijke organisaties. Door het samenstellen van een kerstpakket van Fair Trade producten steunt u duurzame productie van ondernemers in ontwikkelingslanden. Uw kerstpakket kan ook ten goede komen van goede doelen door het bestellen bij de Goede Doelen-winkel. Voor een kerstwens speciaal voor kinderen kunt u terecht bij Kerst voor Kids.

www.degoededoelenwinkel.nl

www.fairtrade.nl/producten/kerstpakketten/

www.kerstvoorkids.nl

www.greendreamcompany.com

www.icco.nl

www.impulsis.nl

www.novib.nl

www.terredeshommes.nl

Welke chemie zet u in beweging?

Chemie begint pas als verschillende elementen elkaar ontmoeten. Dat geldt volgens Alchemist ook voor een bedrijf voor mooie vrouwenmode. Alchemist maakt twee kledingcollecties per jaar voor 50 winkels in Nederland en de export naar Duitsland. Kleuren, stoffen en liefde voor het vak smelten daarbij samen. Het gaat Alchemist echter niet alleen om het eindproduct, maar ook om de aandacht voor het hele productieproces waarbij milieuvriendelijk produceren en goede arbeidsomstandigheden onderdeel uitmaken van de kwaliteitseisen.

De maatschappelijke betrokkenheid van Alchemist beperkt zich niet tot het ondernemerschap. Een jaar geleden had de plaatselijke voetbalclub een nieuwe outfit voor alle teams aangeschaft. Dit betekende dat de oude voetbalkleren niet meer gebruikt zouden worden. Om deze toch een goede bestemming te geven heeft de directeur van Alchemist een inzamelingsactie gehouden. Alle leden van de club hebben hun voetbalshirts, -broekjes, -schoenen en trainingspakken ingeleverd in de kantine in grote dozen waar 'Benin' op stond. Dat leverde outfits voor tien voetbalelftallen op. Vervolgens heeft Alchemist een beroep gedaan op collega's, vrienden en kennissen die bereid waren om de voetbalkleding in grote tassen mee te nemen op hun reizen naar Benin en Zuid-Afrika. Op die manier heeft de voetbalkleding een weg gevonden naar Afrikaanse kinderen die nu vol trots in de kleuren van hun club kunnen spelen.

Schept u ook werkgelegenheid in ontwikkelingslanden?

Kontinex Staal B.V. in Moerdijk zet zich in voor het scheppen van werkgelegenheid in ontwikkelingslanden. In 2002 heeft het daarvoor de Stichting Worldwide Employment (WWE) opgericht.

Stichting WWE heeft diverse projecten opgezet in Debre Zeit (Ethiopië), bijvoorbeeld Ethiopian Steel Profiling & Building PIC (ESPBC), een producent van stalen profielen en hydraform blokken voor de bouwsector en Ethio Dutch Furniture (EDF), een kleine meubelfabriek waar keukens, kasten en andere kleinmeubelen worden vervaardigd. Inmiddels hebben al ruim zeventig mensen werk gevonden bij beide werkgelegenheidsprojecten.

In samenwerking met de gemeente Debre Zeit worden twaalf huizen gebouwd voor medewerkers van ESPBC die in schamele hutjes wonen. De bouw van deze huisjes wordt gesteund door de Nederlandse ontwikkelingsorganisatie Cordaid.

Stichting WWE heeft ook een basisschool opgericht, de Interlakes International School, waar kwalitatief goed (internationaal) onderwijs wordt gegeven aan de kinderen van Debre Zeit en ook aan de kinderen van ontwikkelingswerkers en managers van buitenlandse ondernemingen in Debre Zeit. Dit voorkomt dat deze gezinnen naar Addis Abeba gaan verhuizen voor het onderwijs aan hun kinderen. NCDO (Nationale Commissie voor internationale samenwerking en Duurzame Ontwikkeling) en Plan Nederland steunen dit schoolproject.

Speelt u een rol bij armoedebestrijding in ontwikkelingslanden?

Bij het project Business in Development (BiD) gaan winst maken en armoedebestrijding hand in hand. BiD organiseert leerzame bijeenkomsten waar u in contact kunt komen met andere bedrijven.

Gaat u de uitdaging aan om een bedrijf op te starten in een ontwikkelingsland en werkt u daarbij aantoonbaar aan armoedebestrijding en het creëren van werkgelegenheid, dan kan BiD u helpen bij het zoeken naar investeerders. Stuur uw business-plan in naar de BiD Challenge.

Voorbeeld: het bedrijf African Nature Design (AND) in Uganda, waar zestien vrouwen nieuwe producten (onder andere tassen) maken van textiel dat geproduceerd is van boomschors. Zie www.bidnetwork.org/africanskin.

Om importproducten meer toe te spitsen op de Europese markt koppelt DDiD (een initiatief van BiD) Nederlandse creatieve professionals aan MKB-bedrijven in ontwikkelingslanden. Zowel exporterende bedrijven uit ontwikkelingslanden als importerende bedrijven uit Nederland kunnen een beroep doen op DDiD.

Voorbeeld: een Nederlandse designer ontwerpt met lokale designers een *underwear, mens & womens wear en home accessory* collectie voor een bedrijf in Paraguay. De collecties zijn gemaakt van biologisch materiaal en worden op een maatschappelijk verantwoorde manier geproduceerd.

**DEZE WAAIER IS VERVAARDIGD VAN
PAPIER MET HET FSC-KEURMERK**

